

Posudek diplomové práce Jaroslavy Dvořákové:

Výklad pojmů ira a furor v Senekově tragédii *Hercules furens* založený na stoické afektologii

Námět a zaměření této diplomové práce postupně krystalizovalo z témat literárního semináře k římské literatuře stříbrného období, diskusí a konečně i z písemné práce. Diplomandku zaujala problematika Senekových tragédií a vzhledem k jejímu druhému studijnímu oboru je tázání se po vztahu Senekovy morální filozofie a tragédií dobře pochopitelné. Ostatně o hlubokém zaujetí svědčí samotný rozsah práce i (místy) osobní tón. Vzhledem k postupně narůstajícímu rozsahu poměrně široce zakotvené práce byl původní úkol, totiž analyzovat z hlediska stoické afektologie dvě tragédie, zúžen na tragédii pouze jedinou (*Hercules furens*), která se z hlediska zamýšlené analýzy jevila jako dostatečně bohatá a ilustrativní.

Předložená diplomová práce má 165 stran, obsahuje sedm kapitol (vč. závěru), seznam literatury a drobnou přílohu. Svůj záměr a východiska vyložila diplomandka velmi jasně v úvodu práce (s.1-6). Snaha vidět danou problematiku v plné šíři vedla autorku k zařazení kapitol 2. – 4., které stručně, ale dostatečně vypovídají o dobových konotacích Senekových dramát, jeho pedagogickém záměru a literárně-dramatických prostředcích jeho děl (kap.2., s. 6-25), dále pak o Senekových filozofických názorech a dobovém myšlenkovém a literárním kontextu (kap. 3., s.25-27). V obsáhlejší 4.kapitole (s.27-40) se pak diplomandka zabývá výkladem těch témat stoické filozofie, o kterých usoudila, že jsou pro pochopení stoických názorů na afekty relevantní. Poněkud nejasné (nebo nekonsekventní ?) mi připadají výklady o sebevraždě v podkapitole 4.9. Je to ovšem problém složitý a na malé ploše těžko vyložitelný. Přesto se domnívám, že není nutné odvolávat názory vyslovené na s. 42-43 a souhlasit s Ristem, že Seneka (člověk Seneka) nenávidí život; možná se tak někdy stylizuje Seneka filozof. Pokud jde o ty statečné muže v epist. 70, museli bychom se možná ptát, jaké složky má virtus a vzít v úvahu „tradiční“ římské smýšlení.

Další (pátá) kapitola (s.45-69) je věnována Senekově koncepci hněvu, jak je vyložena ve spisu i *De ira*. Důvodem pro zařazení takové kapitoly byl

celkem evidentní předpoklad určité korelace mezi Senekovým teoretickým výkladem a eventuální exemplifikací tohoto afektu v tragédiích. Implicitní výchozí hypotézu autorka potvrdila v posledním oddílu této kapitoly (5.14), ve které se pokusila o charakterizování Senekova morálního konceptu. Autorka konstatuje, že se Seneka celkem shoduje s chrysippovským konceptem. Z hlediska její práce je ovšem velmi důležitá jednak analýza vzniku afektu podaná ve 2.knize *De ira* a především naučení, která Seneka dává ve 3.knize svého spisu. Z toho může podle ní vyplývat i Senekova „snaha napsat tragédie jako vodítko pro ty, kdo nejsou schopni jednat pouze na základě filozofických teorií“ (s.68).

Zásadní částí diplomové práce je rozbor tragédie *Hercules furens* (s.69-146). V této kapitole diplomandka přesvědčila nejen o schopnosti vhodně interpretovat jednotlivé úseky či verše, ale především zvolit vhodnou interpretační strategii. Domnívám se, že první dobrý krok k celkové interpretaci si J. Dvořáková vytvořila už v úvodní partii (6.1.1. – 6.1.5), ve které zdařile charakterizuje hlavní postavy dramatu. Velmi se mi také líbí rozbor prologu (6.2). Určitou pochybnost bych měla o tom, zda je furor synonymum k aeternum bellum (s.93).

V kapitole sedmé – Závěr – je podán souhrn postupných analýz nejdůležitějších pojmů – ira, furor, insania, ferocitas, properatio, hybris, dolor, iniuria, nefas, error, timor, odium, invidia, pietas, impietas, scelus – a jejich vzájemné vztahy i význam pro výstavbu jednotlivých postav a vyznění celého dramatu. Oceňuji, že diplomandka dokázala zvláště v obou posledních kapitolách vyváženě uplatnit své znalosti filozofie a jemnou jazykovou interpretaci. To jí umožnilo také dovést celou práci ke stručně a skromně formulovanému závěrečnému konstatování (s.159), které dává odpověď, jakou roli mají ira a furor v této tragédii. Myslím, že v názoru na postavu hlavního hrdiny se autorka shoduje s Zintzenem – *Alte virtus animosa cadit*.

Se závěry, které diplomandka přináší v postatě souhlasím. Bylo zcela jistě možné prostudovat větší počet odborných prací, ovšem celkový názor na Senekovu tragédii by to pravděpodobně v zásadě nezměnilo. Připomínku mám ale k seznamu literatury. Především nejsou u všech titulů úplné údaje,

dále pak pokud jde o originální texty, jsou uvedena vydání, jejichž datum raději neuvádět.

J. Dvořáková podala diplomovou práci, která představuje kompaktní celek a přesvědčivě dokládá úsilí proniknout k podstatě problému a hledat plausibilní řešení. Práce je inteligentně členěna, jednotlivé oddíly jsou vynalézavě a výmluvně nazvány, čtenář má dobrý dojem z logicky podávaného výkladu. Diplomandka rovněž prokázala, že je schopna dobře porozumět originálnímu textu a že je schopna uvážlivě a kriticky pracovat s odbornou literaturou.

Diplomová práce má velmi dobrou úroveň a splňuje požadavky kladené na diplomovou práci v tomto oboru. Proto plně doporučuji, aby se stala předmětem obhajoby.

V Praze dne 9. září 2006

Doc. PhDr. Eva Kuťáková, CSc.,

vedoucí práce